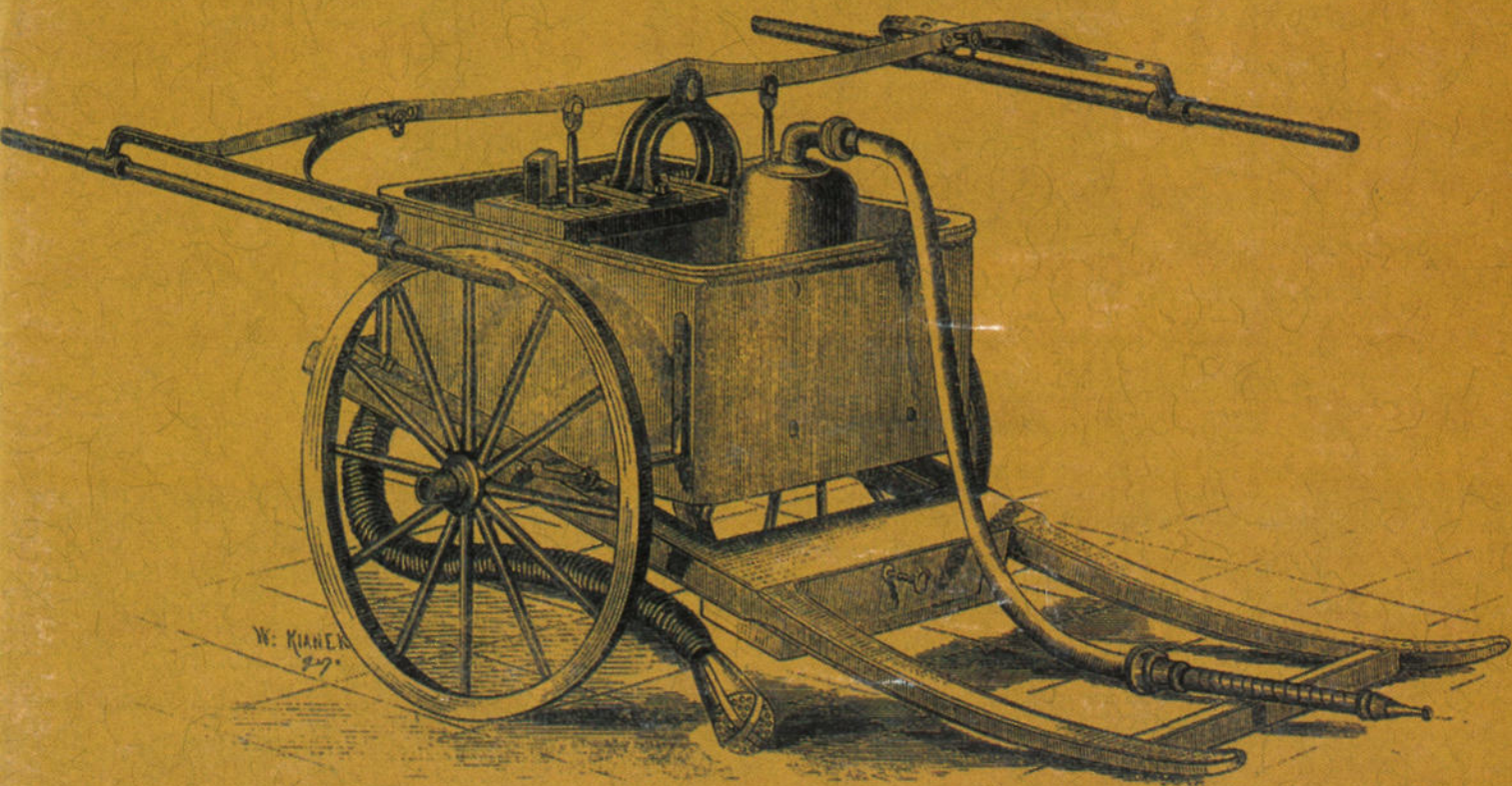

125 godina

Hrvatske vatrogasne zajednice

Poštovani

koje je istodobno i vodič izložbe dokumenata, fotografija i predmeta nacionalne vatrogasne organizacije koja je izložba postavljena u Sisku.

Nadam se da će ova kratka povjesnica Hrvatske vatrogasne zajednice i prigodna izložba pridonijeti boljem upoznavanju i razumijevanju hrvatskog vatrogastva.

Zahvaljujem poduzeću MG Rijeka koje je svojom financijskom potporom pridonijelo postavi izložbe i objavljivanju kratke povjesnice Zajednice.

Predsjednik

Predsjednik Zajednice Teodor Fricki uručuje Predsjedniku Republike Hrvatske Stjepanu Mesiću odlikovanje za posebne zasluge (3 svibnja 2001.)

Nakladnik: Hrvatska vatrogasna zajednica, lipanj 2001.

Za nakladnika: mr. sc. Teodor Fricki

Urednik: mr. sc. Miroslav Kirinčić

Povjesnicu Hrvatske vatrogasne zajednice i izložbu priredili:
mr. sc. Miroslav Kirinčić i Đuro Gajdek

Konsultant: Antun Novak

Grafička priprema: AP Grafika, Zagreb

Tisak: Florijan d.o.o., Jastrebarsko

Kratka povjesnica Hrvatske vatrogasne zajednice

VATROGASTVO NA TLU HRVATSKE

Organizacija vatrogastva u Hrvatskoj ima svoju pretpovijest koja se temelji na razvoju ukupne zaštite od požara i vatrogastva na području Hrvatske.

Gaj Ingenui, predstojnik vatrogasne postrojbe Siscie,
I stoljeće

PRVI PROPISI O VATROGASTVU

Organiziranost starih Dubrovčana često je dolazila do izražaja u mnogim djelatnostima, pa i u pogledu zaštite od požara.

O tome svjedoče odredbe dubrovačkog
Statuta iz 1272. godine.

Obrana od požara ugrađena je i u statute drugih primorskih gradova, posebno glede utvrđivanja kazni za namjerno izazivanje požara.

U kontinentalnom dijelu zemlje u Varaždinu nalazimo zapis iz 1588. koji se odnosi na zaštitu od požara. Samobor 1741. god. donosi propis u obliku naredbe o sprječavanju požara i skrbi o vatri.

Pojačanu aktivnost na obrani od požara bilježi se u 18. stoljeću u vrijeme Marije Terezije, pod čiju krunu je preko Ugarske

STATUT GRADA DUBROVNIKA

1272

LX

Polar.

[illegible]

prispadala i Hrvatska. Naime, 1768. god. kraljica donosi naredbu, tzv. “požarnički propis”, po kojoj zemlje monarhije moraju donijeti podrobnije propise za svoja područja.

Temeljem te kraljičine naredbe svi dotadašnji propisi u gradovima i trgovištima morali su se uskladiti s novim propisom na razini pojedine države. Ta je naredba bila i temeljem prvog propisivanja obrane od požara na tlu Hrvatske.

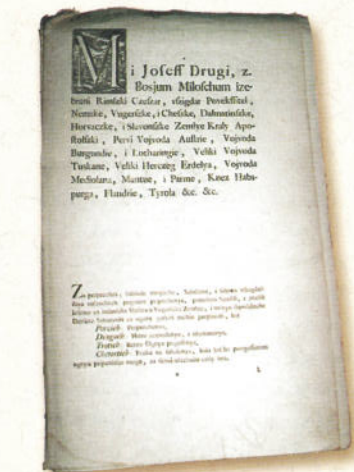
Potom je Kraljevsko vijeće Hrvatske, Slavonije i Dalmacije donijelo 1768. god. prvi propis za obranu od požara na razini Hrvatske pod nazivom: “Osnova kako bi se mogli spriječiti požari u slobodnim kraljevskim gradovima i trgovištima”. Ovaj propis bio je poticaj i podloga za donošenje prvih akata, mjera i naredbi u pogledu obrane od požara za gradove Hrvatske. Samobor izdaje propise 1772, 1788. i 1794. ili nadopunjuje i uskladuje postojeće.

Križevci donose prvi Požarni red 1807. U Požegi se donosi prvi propis 1824. te 1834. poznat po odrednicama o vodoopskrbi. Slavonski Brod uređuje obranu od požara 1834. navodeći u svojem propisu i “vatroobrambenu četvu”. Karlovac donosi propis koji se odnosi na zaštitu od požara 1813, pa zatim 1866. Osijek je to učinio 1839. Obrana od požara, koliko god napredovala donošenjem tzv. požarnih redova i sl., nije bila potpuna ni dovoljna. Propisi nisu

sadržavali konkretne mjere i obveze u pogledu organizacije gašenja požara, te su često požari pustošili gradove i naselja.

Za mjesta pod vojnom upravom, u Vojnoj krajini osamdesetih godina 18. stoljeća, postojao je vatrogasni red: “Feuer Ordnung”. Po tom propisu određena su mjesta koja su bila opskrbljena opremom za gašenje požara.

Tijekom srednjeg vijeka sve do 19. stoljeća cehovska organizacija bila je temelj vatrogastva. U 19. stoljeću, gotovo stotinu godina nakon prvog propisa za obranu od požara, za područje Hrvatske propisuju se 1857. nove požarne smjernice iz Beča. Već iste godine Zagreb donosi propis za obranu od požara tzv. “Gasnik”, a Varaždin “Redarstveno požarnički red”.

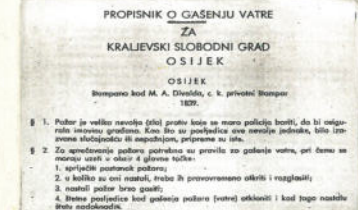
Vatrogasni zakon Josipa II. tiskan u Beču 1788. na hrvatskom jeziku

Požarni red za Primorje i Istru, tiskan u Trstu 1816. na njemačkom i talijanskom jeziku

Jedan od naših najstarijih vatrogasnih priručnika, tiskan u Budimu 1834. na starom kajkavskom jeziku

POČECI DOBROVOLJNOG VATROGASTVA U HRVATSKOJ

Dobrovoljno vatrogastvo u Hrvatskoj oslanjalo se na tradicije europskoga dobrovoljnog vatrogastva, ponajprije onog u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj.

Počeci dobrovoljnoga vatrogastva na europskom kontinentu vezani su uz njemačke gradove Meissen i Durlach. Srpanja 1841. godine u Meissenu je osnovano prvo vatrogasno društvo pod nazivom “Losch und Pompiers Corps”, a pet godina nakon toga, tj. 26. srpnja 1846. godine, poznati proizvođač vatrogasne opreme Karl Metz i građevinski poduzetnik Christian Hengst bili su inicijatori osnivanja dobrovoljnog vatrogasnog društva u gradu Durlachu, nazvavši društvo “Freiwilliges Pompiers-corps Durlach”. Suvremeni razvoj našega dobrovoljnog vatrogastva počeo je godine 1864. u Varaždinu. Varaždinski turpijarski radnik Oton Mayer, kao “putujući kalfa” radeći u obrtničkim radionicama Austrije i južne Njemačke upoznao je suvremena društvena kretanja, te donio u svoj Varaždin ideju slobodnog udruživanja građana u razna, pa i vatrogasna društva. U Varaždinu je prema toj zamisli izrasla 17. lipnja 1864. prva dobrovoljna vatrogasna organizacija u nas pod nazivom “Prvi hrvatski dobrovoljni vatrogasni zbor u Varaždinu” sa 156 članova-osnivača. Poslije Varaždina i u drugim hrvatskim gradovima osnivaju se dobrovoljna vatrogasna društva. U Sisku je sljedeće godine, 1865. osnovano dobrovoljno vatrogasno društvo, u Otočcu 1868, u Ludbregu 1869, u Zagrebu 1870, u Karlovcu i Novoj Gradiški 1871. itd.

Središnji odbor Hrvatsko-slavonske vatrogasne zajednice 1895.

UTEMELJENJE HRVATSKO-SLAVONSKE VATROGASNE ZAJEDNICE

Gjuro Deželić, otac hrvatskog vatrogastva

Težnja da se zaštita od požara učini djelotvornijom i organiziranijom, da se mrežom dobrovoljnih vatrogasnih društava, koja su svojim radom pronijela vrijednosti tadašnjega dobrovoljnog vatrogastva, pokrije što veći prostor Hrvatske, rezultirala je osnivanjem Hrvatsko-slavonske vatrogasne zajednice.

Punih je trinaest desetljeća prošlo otkako je krenula inicijativa za osnivanjem krovne hrvatske vatrogasne organizacije. Poticaji koji su krenuli 1871. iz Varaždina, preko Zagreba i Siska realizirani su 1876. osnivanjem Hrvatsko-slavonske vatrogasne zajednice. U svakom pogledu burnih stotinutrideset godina stvaranja hrvatske vatrogasne organizacije bitno je obilježilo i hrvatsku nacionalnu povijest.

Dvije su bitne odrednice koje su obilježile krovnu vatrogasnu organizaciju tijekom njenog razvoja. Jedna je ljubav prema bližnjemu, domu

i domovini, utemeljena na humanim zasadama, te nastojanje na gospodarskom i kulturnom napretku. Druga je, pak, odrednica nepokolebljiva borba na izgradnji hrvatskog nacionalnog bića. Bez imale skromnosti može se ustvrditi da je krovna vatrogasna organizacija jedina nacionalna organizacija koja je, među scilama i haridbama povijesne zbilnosti, zadržala svoju nacionalnu prepoznatljivost tijekom cijelog svoga razvoja.

Unatoč teškoćama koje su prijetile i ukidanjem organizacije, Zajednica nije odustajala od svojih temeljnih opredjeljenja: razvijati na djelu, temeljem humanih ciljeva, hrvatsko nacionalno biće koje djelotvorno surađuje s drugim nacionalnim vatrogasnim organizacijama. Stoga je prirodno da su na čovjekoljublju, domoljublju i slobodarskoj tradiciji, hrvatski vatrogasci dali izuzetno veliki doprinos u stvaranju neovisne Republike Hrvatske.

IZVJEŠTAJ

o skupštini zajednice hrvat.-slav. dobr. vatrogasnih društva.

Do 8. lipnja g. obilježava se u domovini graditeljska skupština o utemeljenju zajednice svih vatrogasnih društava u Hrvatskoj i Slavoniji. Na temelju odluke tadašnjeg državnog vatrogasnog društva p. Ojzera D. 1871. postavljeni su skupštinski delegati.

Skupština sazvana je u Zagrebu.

Ti su mi dopisali, da Vas u maju dvojica prijatelja u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Radnici su mi dopisali, da Vama u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Vi ste g. Ojzera D. 1871. u glavni grad Zagreb na poziv gosp. Hrvatske, zapovjednika sinskoga vatrogasnog društva, da se u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Vi ste g. Ojzera D. 1871. u glavni grad Zagreb na poziv gosp. Hrvatske, zapovjednika sinskoga vatrogasnog društva, da se u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Vi ste g. Ojzera D. 1871. u glavni grad Zagreb na poziv gosp. Hrvatske, zapovjednika sinskoga vatrogasnog društva, da se u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Skupština sazvana je u Zagrebu. Ti su mi dopisali, da Vas u maju dvojica prijatelja u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Radnici su mi dopisali, da Vama u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Vi ste g. Ojzera D. 1871. u glavni grad Zagreb na poziv gosp. Hrvatske, zapovjednika sinskoga vatrogasnog društva, da se u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Vi ste g. Ojzera D. 1871. u glavni grad Zagreb na poziv gosp. Hrvatske, zapovjednika sinskoga vatrogasnog društva, da se u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Vi ste g. Ojzera D. 1871. u glavni grad Zagreb na poziv gosp. Hrvatske, zapovjednika sinskoga vatrogasnog društva, da se u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

Vi ste g. Ojzera D. 1871. u glavni grad Zagreb na poziv gosp. Hrvatske, zapovjednika sinskoga vatrogasnog društva, da se u ovom glavnom gradu domovine, kao dva graditelja, pogledavši i kao sudjelujućih u odlučujućem dobrotvornom vatrogasnom društvu, postavili su zajednicu dobrovoljnih i društvenih vatrogasaca: p. Ojzera D. 1871.

NACIONALNO BUĐENJE

Na toj osnovici Zajednica je tijekom stoljeća i četvrt, svojim aktivnostima protkala cjelokupni društveni i gospodarski život državnih zajednica koje su postojale na tlu današnje Hrvatske. Izgradnji hrvatskog nacionalnog bića Zajednica je pridavala posebnu pažnju inzistirajući na uvođenju hrvatskog jezika u vatrogastvu, namjesto njemačkoga. To se već činilo od zaključaka sa konstituirajuće sjednice Zajednice 1876. pa do Kolarićeve zapovijedi na hrvatskome jeziku pred biskupom Josipom Jurjem Strössmayerom, vodenja zapisnika DVD-a Zagreb na hrvatskome od početka iste godine te uvođenjem hrvatske zapovijedi u karlovačkome društvu od 1873. Spomenimo da o nacionalnom naboju u vatrogastvu Hrvatske govori i podatak da je Zajednica ustanovila hrvatska vatrogasna odlikovanja 1891. i otpočela ih redovito dodjeljivati 1897. bez obilježja tadašnje Ugarske krune, koja se kruna, primjerice, pojavljuje na odlikovanjima slovenskih vatrogasaca 1906. godine.

PLEJADA ČASNIH I UGLEDNIH LJUDI

Aktivnost Zajednice uzdizali su i pronosili najvidenije osobe društvenog i političkog života. U plejadi tih osoba valja istaknuti Gjuru Deželića, dugogodišnjeg predsjednika Zajednice i oca hrvatskog vatrogastva, Mirka Kolarića, dugogodišnjeg tajnika Zajednice i učitelja hrvatskog vatrogastva, Bogumila Tonija, učitelja i vatrogasnog pjesnika, Ivana Domitrovića, prvog potpredsjednika, viđenih predsjednika Zajednice, poput gradonačelnika Zagreba Vjekoslava Heinzela, predstojnika vlastelinstva đakovačke biskupije Marijana Heržića, poznatog zagrebačkog graditelja Aleksandra Maruzzića, istaknutog borca za ravnopravnost vatrogasne organizacije u Kraljevini Jugoslaviji Stanislava Žagara itd. Plejada časni, ugledni i stručni ljudi uzdigla je ugled Zajednice u domovini i svijetu do te mjere da bi i danas valjalo crpiti iskustva i pouke desetljećima brižno njegovanih u Zajednici.

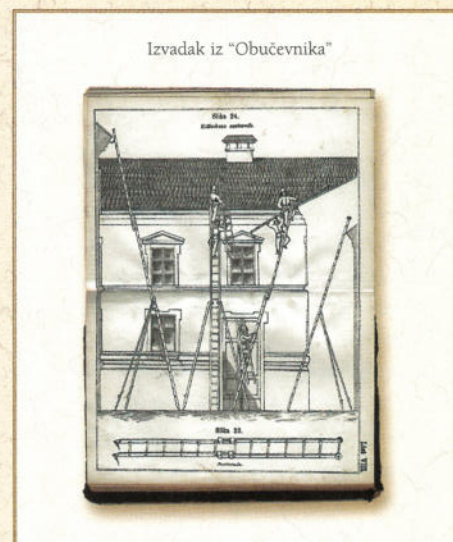

STRUKOVNO OSPOSOBLJAVANJE

Osvrnimo se na nekoliko bitnih sadržaja kojima se ustrano gradila krovna vatrogasna organizacija.

Ponajprije, to je nastojanje na strukovnom osposobljavanju i usavršavanju vatrogasnih kadrova. Stoga ne čudi da je prije 110 godina (1891.) organiziran prvi strukovni vatrogasni tečaj na razini tadašnje Hrvatske. No, već deset godina prije toga Gjuro Deželić objavljuje Obučevnik za dobrovoljne vatrogasce, prvi strukovni vatrogasni udžbenik na hrvatskome jeziku.

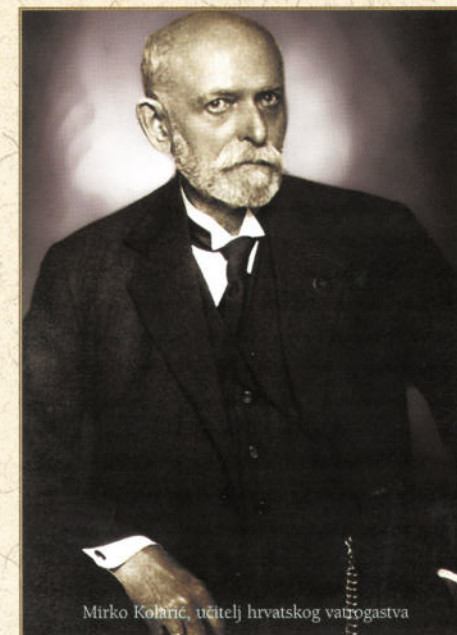
Vlast prepoznaje nezamjenjivu ulogu Zajednice u strukovnom uzdizanju vatrogasaca te odlukom Vlade Zajednica postaje 1897. strukovnim vladinim organom u poslovima vatrogastva.

Slušatelji I. vatrogasnog tečaja u Zagrebu 1891.

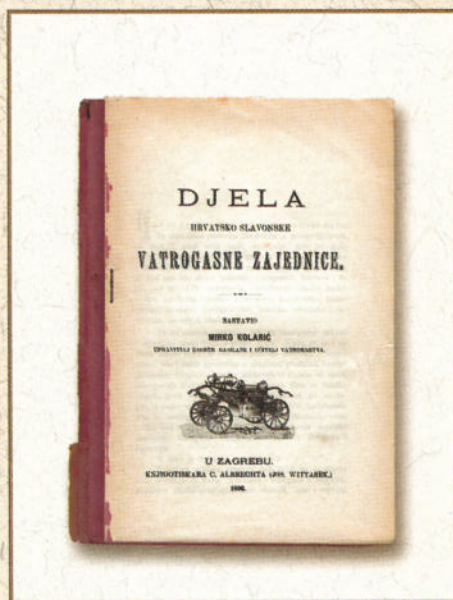
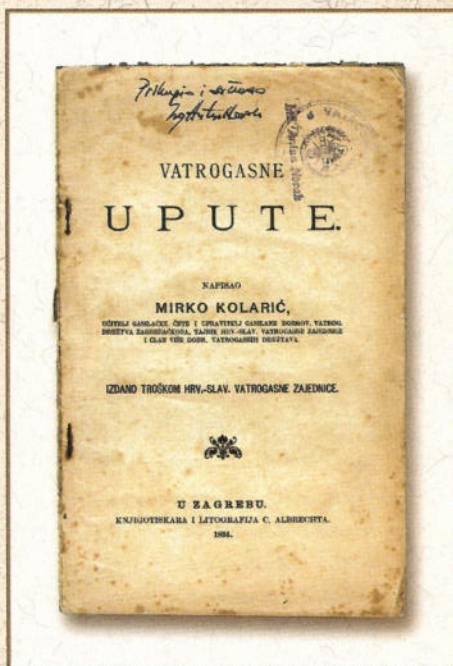

Zajednica, primjerice, organizira 1894. tečaj iz vatroopreme za tadašnju žandarmeriju, 1895. za pučke žitelje, za domobranske vojarnice itd. Po ugledu na tečajeve Zajednice organiziraju se i strukovni vatrogasni tečajevi za društva diljem Hrvatske. Prvi tečaj za časnike Zajednica je organizirala 1932. u Đakovu. Spomenimo i prvi jednomjesečni tečaj za vatrogasne instruktore koji je održan 1946. u Zagrebu, te zaključak koji je donio Savez dobrovoljnih društava NRH još 1951. o osnivanju vatrogasne škole koja je otpočela s radom 1957. i kojoj je tadašnji Vatrogasni savez bio i suosnivačem i temeljnom potporom.

Mirko Kolarić, učitelj hrvatskog vatrogastva

IZGRADNJA VATROGASNOG USTROJA

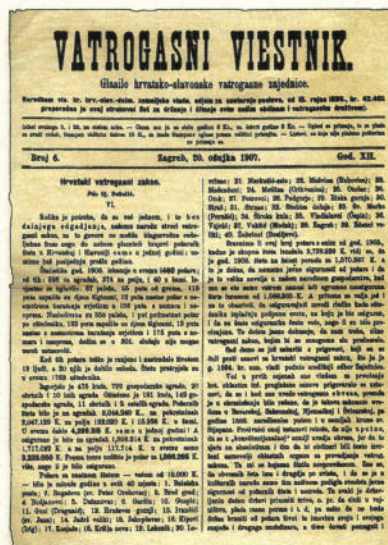

Nacionalna organizacija dobrovoljnih vatrogasnih društava nastojala je od samih svojih početaka ustanoviti čvrstu organizaciju zaštite od požara i u pogledu zakonskog uređivanja vatrogastva. Zajednica je to uporno i ustrajno činila tijekom svoga rada, o čemu svjedoče i njene mnogobrojne aktivnosti na području vatrogasnog ustroja, izdavačke i drugih djelatnosti. Spomenimo da je 1893. Zajednica podnijela predstavku vlastima za donošenje propisa o obrani od vatre. Budući da vlasti nisu ništa učinile u tom pogledu, Zajednica na čelu sa Deželićem predlaže 1889. prvi vatrogasni zakon u Hrvatskoj pod nazivom Gašnik za Kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju. Godinama je Zajednica nastojala na donošenju zakona, ali su vlasti uporno gušile tu ideju. Sam je Deželić, unatoč tome, sve do svoje smrti 1907. uporno inzistirao na ozakonjenju vatrogastva. Zajednica je još jednom uoči I. svjetskog rata 1913. inzistirala kod Bana na donošenju zakona. To čini i u jugoslovenskoj državi dvadesetih godina. Unatoč otporima ipak je donesen 1933. godine Zakon o organizaciji vatrogastva Kraljevine Jugoslavije. Zakonom vatrogasne organizacije dobivaju svoj pravni status, premda se sputava svaka sloboda i inicijativa u vatrogastvu. Režimska kontrola organizacije konačno rezultira 1937. raskidom Vatrogasne zajednice Šavske banovine s Vatrogasnim savezom Kraljevine Jugoslavije. Bila je to jedina udruga u Kraljevini i u Savskoj banovini koja je učinila takav radikalni rez. Premda je Zajednica time dovedena u težak financijski položaj i izolaciju, hrvatski su vatrogasci tim činom još jednom manifestirali svoju slobodarsku i neovisnu tradiciju.

Vatrogasna organizacija opstaje i u teškim godinama II. svjetskog rata. Premda

Požari na sgradah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji po vatrogasnih društva i gasilačkih sprava od god. 1883.-1892.

Godine	Uzrok požara						Sveća i požara						Vrednost izgorjelih predmeta u fortinima				Prijavača požara		Broj vatrogasnih društava	Gasilačke sprave	
	izvestan		sumnjiv	palež	nemar i neopreznost	munja	ostali uzroci	nepoznato	poginulo ljudi	Kuća za stanovanje		Gospodarskih zgrada		Poginulo		Od države ili obćine u fort	Od privatnih u fort.	Broj vatrogasnih društava		Vozne kraljevske	Ručne kraljevske
										izgorjelo	ostreno	izgorjelo	ostreno	domaćih životinja	perdi						
1883.	885	189	238	216	40	-	202	8	502	108	1001	59	320	216	695034	123433	4171		2237		
1884	900	165	289	222	19	2	212	16	546	107	1231	47	739	359	723318	120812	4359	3443	47	376	630
1885	922	189	268	265	28	1	171	13	857	146	1599	63	871	447	913734	150173	8386	7725	50	389	642
1886.	887	150	303	241	42	6	135	11	474	135	884	64	543	441	616328	117452	8306	7250	52	416	662
1887.	805	81	291	300	28	4	161	14	553	147	1125	69	453	618	850138	467489	2735	3360	60	431	670
1888.	1038	91	346	322	28	3	248	23	656	193	1207	61	659	156	813857	178983	4084	2553	66	435	701
1889.	876	111	219	347	58	4	137	19	447	158	981	63	261	810	1156708	623377	4835	1869	76	472	731
1890.	1061	105	237	381	40	26	272	21	924	204	1557	110	453	700	1076636	249972	6684	15090	86	573	746
1891.	919	113	226	330	24	13	213	16	561	160	1218	99	862	164	744241	226224	4329	3927	100	600	767
1892.	801	74	161	335	37	12	262	14	537	169	930	70	410	537	722611	207114	2612	7019	115	668	771
Ukupno od 1883. 1892.	9154	1268	2579	2939	314	71	1953	155	6060	1527	11763	697	5880	4498	8342608	2165329	45781	49473	697	4726	6940

[illegible]

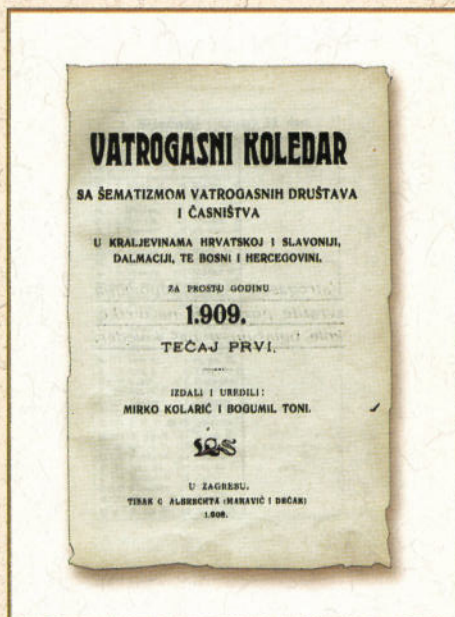
Julijeva parnjača iz 1889, Tehnički muzej u Zagrebu

pod stalnom kontrolom i pritiscima vlasti NDH, slobodarski duh hrvatskog vatrogastva potvrdio se sudjelovanjem mnogih vatrogasaca u antifašističkoj borbi.

Obnova poratnog vatrogastva otpočela je pod okriljem povjerenika za vatrogastvo i donošenjem Zakona o organizaciji Narodne milicije 1946. Međutim, desetljećima stara tradicija dobrovoljnog vatrogastva u Hrvatskoj potvrđena je, nekoliko godina potom, donošenjem Zakona o dobrovoljnim vatrogasnim društvima NRH 1948. i osnivanjem Saveza dobrovoljnih vatrogasnih društava 1949. U takvim se okolnostima i profesionalno vatrogastvo izdvaja iz Narodne milicije 1954. Na Kongresu vatrogasaca Hrvatske 1955. potvrđeno je zajedništvo profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca pod okriljem Vatrogasnog saveza Hrvatske. Kao krovna vatrogasna organizacija, Narodni vatrogasni savez je pridonio do kraja osamdesetih godina uzletu vatrogastva

na svim područjima preventivnog, operativnog, strukovnog i društvenog rada.

U ozračju Domovinskog rata i uz obra-
zloženje posljedicama toga rata, 1993. pro-
fesionalno vatrogastvo pridruženo je
Ministarstvu unutarnjih poslova, temeljem
prvog Zakona o vatrogastvu u neovisnoj
Hrvatskoj. Time je zapravo centralizirano
vatrogastvo razdvajanjem profesionalnog i
dobrovoljnog vatrogastva, te slabljenjem
dobrovoljnog segmenta vatrogastva.
Neracionalnost i dvojnost u zapovjednoj lin-
iji i na drugim područjima vatrogastva
rezultiralo je, upornim zalaganjem
Zajednice, ozakonjenjem decentralizacije
vatrogastva krajem 1999. i vraćanjem profe-
sionalnih postrojbi jedinicama lokalne
samouprave. To je i temelj na kojem
Hrvatska vatrogasna zajednica posljednjih
godinu i pol izrasta u nacionalnu krovnu
vatrogasnu organizaciju, kakva je i bila u
pretežnom dijelu svoga 125 godišnjeg rada.

HRVATSKO VATROGASTVO POD OKRILJEM ZAJEDNICE

O tome da je sadržajno Zajednica imala ulogu i zadatke krovne institucije hrvatskoga vatrogastva kazuje i bogata izdavačka aktivnost koja je neusporediva s aktivnošću državnih institucija koje su u nekim razdobljima preuzimale profesionalno vatrogastvo i stručno osposobljavanje. Primjerice, glasilo hrvatskih vatrogasaca, utemeljeno 1892., jedno je od najstarijih nacionalnih strukovnih časopisa. Zajednica je tijekom svog postojanja bila izdavačem desetine stručnih naslova koje su se redovito otpočeli objavljivati od 1882. kada se pojavio Deželicev Obučevnik. Spomenimo priručnike Obće vatrogasni propisi iz 1891., Opresi radi požara iz iste godine, Vatrogasne štrcaljke iz 1901., Kratka teori-

ja o vatrogastvu iz 1902., Propisnik i vježbovnik iz 1932., Taktika iz 1936., Osnove vatrogastva iz 1956., priručnike za vatrogasna zvanja iz osamdesetih godina, te vatrogasnu stručnu literaturu koju je tijekom devedesetih godina jedino Zajednica izdavala.

Po ozbiljnosti pristupa vatrogastvu i zaštiti od požara kazuje i sustavno prikupljanje podataka o požarima i podataka o vatrogasnim organizacijama s kojima se otpočinje 1878. pod okriljem Zajednice.

Krovna vatrogasna organizacija bila je i pokretačem projekata od nacionalnog značenja, poput osnivanja Zajednice osiguranja Croatia koja je 1884. na poticaj Gjüre Deželića i Zajednice osnovana kao zadruga za osiguranje protiv požara. Valja spomenuti i projekt Vatrogasne škole koja je na poticaj Zajednice i uz građevinsku

dozvolu, koja glasi na Zajednicu, otpočela s radom 1957. Spomenimo i prvi Muzej hrvatskog vatrogastva koji je, inicijativom i potporom Zajednice, izgrađen i otvoren 1994. u Varaždinu.

Aktivnost Zajednice poznata je i priznata i u europskim krugovima, ne samo kao četvrta po redoslijedu osnivanja u Austro-ugarskoj, već i po kontaktima s europskim vatrogasnim organizacijama koji su intenzivnije otpočeli krajem dvadesetih godina s Heržićem koji je bio i tajnikom CTIF-a za slavenske zemlje, da bi se nastavila organizacijom Međunarodne olimpijade CTIF-a u Karlovcu 1966., aktivnim sudjelovanjem Zajednice na svim međunarodnim olimpijadama i skupovima CTIF-a, ulaskom Zajednice 1992. u punopravno članstvo CTIF-a i 1993. u članstvo Svjetske vatrogasne organizacije.

Podaci o broju četa, tj. DVD-a, odnosno postrojbi po banovinama izneseni na predavanju vojno - vatrogasnog tečaja u Beogradu 1936.

Banovina	dobr.	industr.	zavod	saobr.	zvani.	obavez.	ukupno
Dravska	880	8	2	1	1	-	892
Savska	869	4	-	2	1	-	876
Vrbaska	37	6	1	-	-	-	44
Primorska	9	-	-	2	-	-	11
Drinska	26	14	-	1	1	1	43
Zetska	7	-	-	-	-	-	7
Moravska	79	6	-	1	-	13	99
Dunavska	307	4	3	6	2	1	323
Vardarska	33	4	1	2	1	4	45
Bg-Zemun-Pančevo	4	-	1	-	1	-	6
UKUPNO	2.251	46	7	16	7	19	2.346

Dužnosnici Zajednice u Vatrogasnom savezu Kraljevine Jugoslavije

- 1.) MARIJAN HERŽIĆ (Đakovo), 1929-1932, predsjednik VSK Jugoslavije.
- 2.) STANISLAV ŽAGAR (Križevci), 1929-1932, tajnik VSK Jugoslavije.
- 3.) STANISLAV ŽAGAR (Križevci), 1935. potpredsjednik VSK Jugoslavije
- 4.) STANISLAV ŽAGAR (Križevci), 1937. predsjednik VSK Jugoslavije.

Mimohod vatrogasnih postrojbi 1937. u Zagrebu, u povodu 60. obljetnice Zajednice

Mimohod vatrogasnih postrojbi 1937. u Zagrebu, u povodu 60. obljetnice Zajednice

Svoju izuzetnu ulogu Zajednica je potvrdila ne samo na natjecanjima u domovini već i na međunarodnim natjecanjima na kojima su hrvatske vatrogasne ekipe postigle vrhunske rezultate. Zajednica je dala i ogroman doprinos ukupnom društvenom životu organiziranjem različitih strukovnih i kulturnih manifestacija od kojih valja izdvojiti granske vatrogasne susrete i susrete vatrogasnih orkešara. Sve te aktivnosti pridonijele su ne samo djelotvornoj prevenciji zaštite od požara već i djelotvornoj vatrogasnoj službi kao okosnici rada Zajednice tijekom proteklih 125 godina. O tome svjedoče brojne intervencije na kojima su hrvatski vatrogasci spašavali ljude i njihovu imovinu i time neposredno pridonosili gospodarskom razvoju i sigurnom životu građana.

I na kraju valja navesti da je Zajednica

tijekom svojih 125 godina rada promijenila čak deset adresa svoga sjedišta te da je i danas sjedište Zajednice u neadekvatnim unajmljenim prostorima. Značaj Zajednice i njena aktivnost svakako bi trebala korespondirati s priznanjem društva i države i u pogledu primjerenog i konačnog sjedišta Zajednice. To bi sjedište trebalo biti dom hrvatskog vatrogastva sa svim sadržajima potrebnih hrvatskom vatrogastvu: školom, bibliotekom i čitaonicom, arhivom, vježbaonicom i vježbovnim poligonom, muzejom itd. Nadamo se da će rezultati rada Zajednice i svih hrvatskih vatrogasaca u tom smislu i biti vrednovani.

VATROGASNA ZAJEDNICA SAVSKE BANOVINE U ZAGREBU.

Broj 4924/1937.

Zagreb, dne 31. XII. 1937.

Predmet: Prekid hrvatskog vatrogastva sa Vatrogasnim savezom Kraljevine Jugoslavije u Beogradu.

OKRUŽNICA.

Vatrogastvo Kraljevine Jugoslavije nije bilo centralizirano sve do godine 1933. Ono je do tada bilo organizovano po pokrajinama. Hrvatsko vatrogastvo osnovalo je godine 1876. svoju vrhovnu organizaciju „Hrvatsko-Slavonsku vatrogasnu zajednicu u Zagrebu“, koja je kasnije uslijed razdiobe zemlje u oblasti morala promijeniti svoje ime u „Vatrogasna zajednica savske banovine u Zagrebu“.

Godine 1933. izdan je Zakon o organizaciji vatrogastva, koji je sve vatrogastvo podložio organizatorno pod najviši vatrogasni forum „Vatrogasni savez Kraljevine Jugoslavije u Beogradu“.

Do god. 1933. t. j. do izdanja tog zakona vatrogastvo svake pokrajine bilo je samostalno i potpuno autonomno. Do tog časa i hrvatsko je vatrogastvo preko naprijed spomenute svoje zajednice samostalno odlučivalo o svim pitanjima svoje organizacije i vatrogasne tehnike. Do tog časa se je hrvatsko vatrogastvo i samo uzdržavalo vlastitim silama bez pomoći od strane države i državnih vlasti.

Spomenutim zakonom god. 1933. zaveden je centralizam i u vatrogastvu, a osim toga vatrogastvo od potpuno slobodne narodne ustanove pretvoreno u poludržavnu ustanovu.

Bez obzira na koristi, što ih je vatrogastvo dobilo citiranim zakonom doskora su izbile u daleko jačoj mjeri njegove štetne strane. Spomenemo li k tome, da su se autoritativni nedemokratski režimi poslužili vatrogastvom — kao poludržavnom ustanovom — za svoje, režimske i lične svrhe, a s druge strane da je Vatrogasni savez nastojao provesti unifikaciju ne obazirući se na težnje hrvatskog naroda, razumljivo je, da je nastao lom između hrvatskog vatrogastva s jedne i hrvatskog naroda s druge strane.

Stanje vatrogasnih društava i članstva poslije Drugog svjetskog rata pri osnivanju Vatrogasnog saveza Jugoslavije 13. svibnja 1951. godine

Narodna Republika	Broj DVD-a	Broj Članova	1 DVD na km ²	1 vatrogasac na broj stanovnika
B i H	80	3200	224	417
Crna Gora	30	2000	134	200
Hrvatska	1000	41000	33	73
Makedonija	500	24000	35	47
Slovenija	800	49000	15	26
Srbija	700	21000	67	200

"Magirus" iz 1924., Tehnički muzej Zagreb

PODACI O VATROGASTVU HRVATSKE od 1870. do 2001. godine

1870:	4 DVD-a	1981:	2154 DVD-a s 86.000 članova i 127.000 podupirajućih. Djeluje 35 profesionalnih postrojbi i 56 profesionalnih postrojbi u poduzećima s 4510 vatrogasaca.
1876:	30 DVD-a	1990:	1904 DVD-a i 399 u poduzećima sa 102.000 članova. Djeluje 39 PVP s 1692 vatrogasaca te 50 PVP u poduzećima sa 1780 vatrogasaca.
1886:	65 DVD-a	1995:	1909 DVD-a i 150 u poduzećima sa 68.000 članova. Djeluje 19 PVP MUP-a RH sa 1984 vatrogasaca te 46 PVP u poduzećima sa 1056 vatrogasaca.
1890:	179 DVD-a	2001:	1872 DVD-a od kojih 108 u poduzećima sa 62.606 članova. Djeluje 54 JVP sa 2060 vatrogasaca te 47 VP u poduzećima sa 1050 vatrogasaca.
1914:	224 DVD-a		
1919:	198 DVD-a		
1927:	396 DVD-a		
1937:	926 DVD-a i 13 u poduzećima sa 30.000 članova i 29.000 podupirajućih.		
1941:	1078 DVD-a i 24 u poduzećima		
1946:	982 DVD-a		
1950:	1083 DVD-a i 630 u poduzećima sa 36.500 članova i 26.000 podupirajućih. Djeluje 14 profesionalnih vatrogasnih postrojbi sa 406 vatrogasaca.		
1960:	1816 DVD-a i 367 u poduzećima 69.500 članova i 83.000 podupirajućih.		

Nastavnici i polaznici tečaja za vatrogasce koji je održan 1946. u Zagrebu

PREDSJEDNICI ZAJEDNICE

- 1.) JOSIP HACKENBERG (Sisak) 1874. (predsjednik Zajednice u osnivanju)
- 2.) ANTUN BERLAKOVIĆ (Sisak) 1875-1876. (predsjednik Zajednice u osnivanju)
- 3.) ĐURO STJEPAN DEŽELIĆ (Zagreb) od 5. 6. 1876-1907. Već 1906. godine Deželić je dao ostavku zbog bolesti, ali se Središnji odbor uvažavajući zasluge nije za to odlučio, te je do smrti 28. 10. 1907. vodio Deželića kao predsjednika, iako je sjednicama predsjedavao Ivan Domitrović.
- 4.) ALEKSANDAR MARUZZI (Zagreb) 1907-1917.
- 5.) IVAN LEGAT (Karlovac) 1922-1925.
- 6.) VJEKOSLAV HEINZL (Zagreb) 1925-1928.
- 7.) MARIJAN pl. HERŽIĆ (Đakovo) 1928-1932.
- 8.) mr. MIRKO KLEŠČIĆ (Samobor) 1933-1934. U vremenu od ostavke Heržića 9. 11. 1932. do 2. 3. 1933. Zajednici je predsjedao potpredsjednik mr. Mirko Kleščić (Samobor).
- 9.) STANKO ŽAGAR (Križevci) 17. 3. 1935.-1942. U vremenu od 28. 12. 1934. do imenovanja 17. 3. 1935. Zajednici predsjedava Stanko Žagar kao potpredsjednik na koju dužnost je izabran na izvanrednoj Skupštini VZSB 10. 12. 1933.
- 10.) IVAN JAVOR (Zagreb) 1942-1943. povjerenik za vatrogastvo u vrijeme NDH
- 11.) MATO GROZDANIĆ, 1946-1949. povjerenik za vatrogastvo u sklopu MUP-a
- 12.) VILIM TOT (Karlovac) 1949.-1951.
- 13.) JURICA DRAUŠNIK (Zagreb) 1951-1964.
- 14.) VELJKO BRAJČIĆ (Zagreb) 1964-1972.
- 15.) BRANKO JARIĆ (Zagreb) 1972-1982.
- 16.) mr. TEODOR FRICKI (Zagreb) 1982-1984.
- 17.) PETAR DJETELIĆ (Zagreb) 1984-1988.
- 18.) mr. TEODOR FRICKI (Zagreb) 1988.
- 19.) PETAR DJETELIĆ (Zagreb) 1988-1992.
- 20.) mr. TEODOR FRICKI (Zagreb) 1992-1993.
- 21.) dr. FRANJO GREGURIĆ (Zagreb) 1993-2000.
- 22.) mr. TEODOR FRICKI, 2000- do danas

Prvi puta je za potpredsjednika izabran Ivan Domitrović, Sela kod Siska, 16. 3. 1902. godine. sve do 1922., potom je 13. 8. 1922. izabran Pavao Kelemen iz Zagreba, a poslije njegove smrti Ante Topolović iz Zagreba 4. 8. 1923. pa Marijan pl. Heržić 4. 7. 1925., Adalbert Knapp 29. 7. 1928., mr. Mirko Kleščić 1931., Stanko Žagar 10. 12. 1933., Nikola Hribar iz V. Gorice 1931., Branko Svoboda iz Varaždina itd.

Hrvatski vatrogasci na Olimpijadi u Berlinu 1993.

ZAPOVJEDNICI ZAJEDNICE

- 1.) STJEPAN NIĆ, zapovjednik DVD Bjelovar i Vatrogasne župe Bjelovar - prvi je pročelnik Tehničko-organizatorskog odbora HSVZ izabran 26. 8. 1928. godine na Skupštini u Osijeku.
- 2.) IVO GRES, Đakovo, izabran 1. 4. 1929. Sve do trajanja Zajednice u NDH tj. do 1943.
- 3.) FRANJO KUMER, Zagreb, 1949-1960.
- 4.) STJEPAN JANKOVIĆ, Varaždin, 1960-1964.
- 5.) JOSIP POPOVIĆ, Zapešić-Zagreb, 1964-1970.
- 6.) IVAN DRUŽETA, Zagreb, 1970-1978
- 7.) SLAVKO MARJANOVIĆ, 1978-1994.
- 8.) VINKO POŠTA, zapovjednik-volonter i MARIO STARČEVIĆ, tajnik Zapovjedništva, 1994-1997.
- 9.) ŽELJKO POPOVIĆ, 1997- do danas

Dužnosnici Zajednice u Vatrogasnom savezu Jugoslavije

- 1.) BRANKO JARIĆ (Zagreb), 1965-1976, potpredsjednik VS Jugoslavije.
- 2.) PETAR DJETELIĆ (Zagreb), 1976-1984, predsjednik VS Jugoslavije.
- 3.) mr. TEODOR FRICKI (Zagreb), 1988-1990, potpredsjednik VS Jugoslavije.
- 4.) mr. TEODOR FRICKI (Zagreb), 1990-1991, predsjednik VS Jugoslavije.

IMENA ZAJEDNICE

1876. - Hrvatsko-slavonska vatrogasna zajednica
 1930. - Vatrogasna zajednica Savske banovine
 1939. - Vatrogasna zajednica Banovine Hrvatske
 1941. - Vatrogasni savez NDH
 1949. - Savez dobrovoljnih vatrogasnih društava NRH
 1955. - Vatrogasni savez Hrvatske
 1993. - Hrvatska vatrogasna zajednica

TAJNICI ZAJEDNICE

- 1.) FERDO HEFELE, Sisak, 1874.
- 2.) F. GREDLIĆ, Sisak, 1875/1876.
- 3.) dr. ADOLF ČALAGOVIĆ, 1876-1884.
- 4.) dr. ADOLF BETELHEIM, 1884-1893.
- 5.) MIRKO KOLARIĆ, 1893-1928.
- 6.) STANKO ŽAGAR, 1928-1933.
- 7.) DRAGUTIN BUDICKI, 1933.
- 8.) MIRKO MALIVUK, 1933/1934.
- 9.) MATO IVETA, 1934.
- 10.) FRANJO LONČAR, 1935-1937.
- 11.) ZVONKO MIHAJLOVIĆ, 1937-1938.
- 12.) IVAN JAVOR, 1938-1940.
- 13.) dr. MASAN, 1940.
- 14.) PETAR MEIĆ, 1949-1951.
- 15.) STANKO SKOK, 1951-1970.
- 16.) JOSIP POPOVIĆ, 1971-1992.
- 17.) mr. MIROSLAV KIRINČIĆ, 1993-1997.
- 18.) MLADEN CRNKOVIĆ, 1997-1998.
- 19.) GABRIEL ŠPEHAR 1998. do danas.

SJEDIŠTA ZAJEDNICE

1928. - Ulica sv. Duh, Zagreb, privatni stan
 1929. - Akademski trg 12, Zagreb
 1929. - od 15. 9. Đakovo, Strossmayerov trg 12 (sjedište tajništva je u Križevcima)
 1932. - od 9. 11. Zagreb, Ilica 131.
 1933. - od 1. 9. Zagreb, Pavla Radića 30. (bivša Duga ulica)
 1935. - od 17. 3. Zagreb, Savska 1a
 1938-1941. - Zagreb, Mihanovićeve 40
 1941. - od 16. 4. Savska cesta 6
 1949-1996. - Zagreb, Frankopanska 7/I
 1996. - do danas Zagreb, Našička 14.
Do 1928. je djelovanje vođeno u privatnim stanovima te u DVD Zagreb, odnosno Profesionalnoj vatrogasnoj straži u Zagrebu, gdje je radio tajnik Kolarić.

MG Rijeka sponzor je izložbe i knjižice
“125 godina Hrvatske vatrogasne zajednice”